

2011. május 12. csütörtök
 Márk evangéliuma (4,21–25)26–29(30–34)

Dr. Vladár Gábor

A lámpás és a mérték

^{4,21}Ezután így szólt hozzájuk: Vajon azért veszik-e elő a lámpást, hogy a véka alá tegyék, vagy az ágy alá? Nem azért, hogy a lámpatartóba tegyék? ^{4,22}Mert nincs semmi rejtett dolog, ami ki ne derülne, és semmi titok, ami napfényre ne jutna. ^{4,23}Ha valakinek van füle a hallásra, hallja!" ^{4,24}Ezt is mondta nekik: "Vigyázzatok, hogy mit hallotok! Amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek nektek, sőt ráadást is adnak. ^{4,25}Mert akinek van, annak adatik, és akinek nincs, attól az is elvételik, amije van."

A magától növekedő vetés

^{4,26}Jézus ezt is mondta: "Úgy van az Isten országa, mint amikor az ember elvetette a magot a földbe, ^{4,27}azután alszik és felkel, éjjel és nappal: a mag sarjad és nő, ő pedig nem tudja, hogyan. ^{4,28}Magától terem a föld, először zöld sarjat, azután kalászt, azután érett magot a kalászban. ^{4,29}Amikor pedig a termés engedi, azonnal nekiereszti a sarlót, mert itt az aratás."

A mustármag

^{4,30}Majd így folytatta: "Mihez hasonlítsuk az Isten országát, vagy milyen példázatba foglaljuk? ^{4,31}Olyan, mint a mustármag: mikor elvetik a földbe, kisebb minden magnál a földön, ^{4,32}miután pedig elvetették, megnő és nagyobb lesz minden veteményénél, és olyan nagy ágakat hajt, hogy árnyékában fészket rakhatnak az égi madarak." ^{4,33}Még sok hasonló példázatban hirdette nekik az igét úgy, amint megérthették. ^{4,34}Példázat nélkül nem is szólt hozzájuk, maguk között azonban tanítványainak megmagyarázott mindent.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

1. Jézusnak ezt a példázatát csak Márk evangélista hagyományozta ránk. Tartalmi szempontok alapján „növekedési példázatnak”,¹ formai szempontok alapján „kontraszt-példázatnak”² tekinthetjük. Műfajára nézve metaforikus beszédmód, vagyis az elbeszélés önmagán túlra, az Isten országára mutat, amelyről nem lehet közvetlen módon beszélni.³ Az

exegézis során érdemes abból a megfigyelésből kiindulni, hogy a rövid perikópa két részre tagolható: a. 26–28. és b. a 29. versekre. A 26–28. versek példázata a szántóvető ember hétköznapi munkájából emel ki és tudatosít egy jellemző munkafolyamatot: így végzi a földműves a munkáját! Ezt a hétköznapot két-két fogalompárral jellemzi: „alszik és felkel”, „éjjel és nappal” (27a). A 27b a növekedést írja le, míg a 27c ismét a magvetőre, ill. annak tétlenségére irányítja a figyelmet („maga sem tudja, hogy miként”, esetleg más fordításban: „anélkül, hogy törődne vele”): a magvető elveti a magot – a mag pedig az ő bármiféle közbeavatkozása nélkül, „automatikusan” (*automatè*) növekszik. J. Jeremias⁴ „a türelmes szántóvető” címen tárgyalja a példázatokról szóló könyvében ezt a szakaszt, és „kontraszt-példázatként” így írja le: a földműves passzivitása és a „természet” tőle független aktivitása áll szemben egymással. A vetés úgy nő fel, hogy a szántóvető mit sem törődik vele. Az *automatè* a zsidó szóhasználatban annyit jelent: „felismerhető ok nélkül”, azaz, „Istentől eredő” (az Ószövetség gondolkodása szerint a növekedést ugyanúgy Isten adja, mint pl. az Egyiptomból való szabadulást, mert a teremtésben és a megváltásban ugyanaz az Isten cselekszik, vö. Jenni ThAT, I758kk). A *hós ouk oiden autos* jelentése többféle lehet: 1. „ő maga sem tudja, hogy miként”, vagyis: a „szakember”, aki elvetette a magot, ő sem tudja, miként történik a növekedés; 2. „nem törődve vele”, vagyis: ezt nem kell tudni, erre nincs magyarázat, de az elvetett mag „tudja” a dolgát, és növekszik „magától”.

2. Ha a perikópa ezen részének értelmét keressük, akkor itt az eszkatológiai értelem a legkézenfekvőbb. A példázat erre a kérdésre válaszol: miként jön el az Isten országa. A felelet: olyan bizonyosan és minden emberi sürgetéstől függetlenül jön el, amilyen bizonyosan felnő az elvetett mag is, minden emberi erőlkö-

¹ C.H. DODD: *The Parables of the Kingdom*, London, 1936. (3.kiad.),175kk, vö. G. BORNKAM: *Jesus von Nazareth*, 1956, 66.

² J. JEREMIAS: *Die Gleichnisse Jesu*, Berlin, 1956, (4. kiad.), 132kk.

³ Vö. H. WEDER: *Die Gleichnisse Jesu als Metaphern*, Zürich, 1978.

⁴ J. JEREMIAS: uo.

dés nélkül. A példázat tehát ebben a formájában elutasít minden görcsös emberi erőfeszítést, amely az Isten Országát erőszakos eszközökkel szeretné minél gyorsabban megvalósítani: pl. forradalommal, mint a zélóták; az ország eljövetele időpontontjának kiszámításával, ill. az ehhez kapcsolódó gondos felkészüléssel, mint az apokaliptikus körök; vagy a törvény iránti abszolút engedelmességgel, mint a farizeusok.⁵ De ugyanúgy lehetnek a tanítványi kör tagjai is a megszólítottak.

A 29.v. azonban sajátos fordulatot hoz ebbe a gondolatmenetbe. A vers nem a történet lekerekítése, és nem is a kontraszt folytatása, sőt, a kontraszt (aktív-passzív) itt látványosan megszűnik. A vetés után passzív szántóvető ugyanis aktív aratóvá lesz: a vető és az arató azonos! Ezzel a példázat új hangsúlyt kap. Persze, lehet arról beszélni (amint a kommentárok jó része teszi), hogy a 29. vers a hagyományozás során került a példázat végére. Mindez azonban nem jelentheti azt, hogy a verset törölni kelljen; sőt, a példázatot éppen a 29.v. felől kell értelmeznünk. Már J. Wellhausen (1909-ben!) így fogalmazott: „A földművesben a Világbíró tekint ránk...”.⁶ Ez a felismerés adhatja az értelmezés kulcsát a kezünkbe: a példázat tehát nem a természet azon törvényeiről beszél, amelyeket azután az Isten országának törvényszerűségére lehetne alkalmazni. Sokkal inkább arról van szó, hogy a szántóvető és az arató azonossága Istenre mutat. Így a példázat szinte allegóriába hajlik: mind a vetés, mind pedig az aratás Isten munkája. Amit ő elkezd, azt ő be is fejezi, még akkor is, ha szántóföldjét a köztes időben magára hagyja. Így tehát nem csak arról van szó, hogy a harcias zélóta politikával, vagy a törvény szigorú-rigorózus értelmezésével lehet-e, kell-e Isten országát kikényszeríteni, hanem arról is, hogy mikor jön el ez az ország, és eljön-e egyáltalán. A válasz: egészen bizonyosan eljön, mert az, aki elkezdte a magvetést, az be is fejezi az aratással a folyamatot. A köztes időben ebből még nem lehet sokat látni, sőt, úgy tűnik, mintha a szántóvető nem is törődne a vetéssel, teljesen magára hagyná azt. Az a hit azonban, amely a magvetés kezdetére figyel, egyúttal látja a jövőt is, és így lehetővé teszi a „köztes” időben való élest. Az igehirdetőnek érdemes a példázat mindegyik üzenetét érvényesíteni az igehirdetésében.

3. Az ÚF jobb megértése végett még néhány kisebb, értelmező megjegyzést kell tennünk a jelenleg érvényben lévő szöveghez. A *balé* (aor. coni.) – a példázat jellegéből fakadóan – inkább általános (gnómikus) értelmű: „úgy van az Isten országa, mint amikor az ember *magot vet a földbe*” (26.v.). A *kathēudé* és a *nykta* első helyre állítása a zsidó gondolkodásnak felel meg, miszerint a nap napnyugtával fejeződik be, és az új nap a sötétedéssel kezdődik; a *kai kathēudé kai egeiretai* iteratív jelentésű, értelemszerűen szinte így lehetne fordítani: „minden áldott nap lefekszik és felkel” (a magyar gondolkodásnak megfelelően: „felkel és lefekszik”); vagy: „lefekszik és újra felkel, egyik nap követi a másikat” (27.v.). A 27.v.-ben a jelenlegi kettőspont helyett inkább pontosvessző értendő, amely jobban érzékelteti, hogy mennyire független egymástól a magvető „passzivitása” és a termőföld „aktivitása”. A 29.v.-ben az „itt az aratás” kifejezés teljes, eszkatológiai értelme: „elérkezett az aratás ideje”.

⁵ Vö. E. SCHWEIZER: *Das Evangelium nach Markus*, Göttingen, 57.l.

⁶ J. WELLHAUSEN: *Das Evangelium Marci*, Ad locum.

„Magától terem a föld” (Mk 4, 28)

Krisztus Urunk ezen rövid példázata elsősorban azoknak szól, akik az ő Országának szolgálatában állnak, vagyis a belső tanítványi körhöz. A szolgálatunkat, keresztyén életünket fenyegető veszélyekre hívja fel a figyelmet. Ezek közül a legveszélyesebbek: az elcsüggedés és ennek ellentéte, a türelmetlenkedés. Az elcsüggedés leginkább akkor vesz erőt rajtunk, amikor úgy látjuk, hogy a munkánk és fáradozásunk teljesen hiábavaló (gyülekezetben, családban, munkahelyen). Ez veszélyes állapot. De ugyanilyen veszélyforrást jelenthet a türelmetlenség, amikor nem tudjuk kivárni, hogy bizonyos lelki-szellemi folyamatok végbemenjenek, beérjenek, és ezeket gyakran emberi eszközökkel szeretnénk kierőszakolni, sikerre vinni. Sokszor éppen a türelmetlenség, ill. az úgy vélt sikertelenség sodorhat rezignációba.

1. A magvetés nem látványos munka

„Ezt mondta Jézus: úgy van az Isten országa, mint amikor az ember magot vet a földbe.” Azt hiszem, nagyon kevesen lehetnek itt közöttünk, akik még látták, miként vetettek búzát, rozst, vagy árpát nagyapáink. A példázatbeli hasonlatot Jézus Urunk az általa is jól ismert galileai földművelés világából vette. A magvetés ősi mozdulata, amint a földműves egyetlen karlendítéssel szétszórja a magot, az Isten országában végzett munka példájává lett. De ugyanúgy példázattá lett az elvégzett munka utáni magvetői magatartás is. Ha a búzaszem a földbe került, a földműves lepihen, és másnap más munka után néz (így volt ez akkor is és ma is így van). Így telnek a napok és éjszakák, anélkül, hogy bármilyen hatással lehetne a vetésre. A mag pedig kikel, felnő és termést hoz. Van-e kisebb, jelentéktelenebb dolog a vetőmagnál, legyen az búzaszem, vagy bármilyen más mag? És mégis, ott rejtetik benne a teljes élet, az egész evangélium.

Magvetés minden munkánk, amit Isten országáért végzünk itt e világban. A magvetés azonban nem velünk kezdődött. A kezdet maga Isten, aki ennek a világnak a humuszába, szinte észrevétlenül, belevetette eleven Igéjét, Egyszülött Fiát, hogy Fia itt éljen, meghaljon és teremje számunkra az örök élet gyümölcsseit. Ez az „isteni búzaszem” szárba szökken és az első húsvét hajnalán meghozta az első termést. Azóta is ennek a csodálatos isteni magvetésnek a gyümölcséből élünk valamennyien. Mi csupán csatlakozunk Istennek ehhez a csodálatos munkájához életünkkel, tetteinkkel és szavainkkal. Folyik ez a magvetés a csendes szülői, vagy nagyszülői imádságokban, iskolai és gyülekezeti hitoktatásban, lelkigondozói beszélgetésekben, a hirdetett Igében, családlátogatások során, betegágy mellett és lehetne folytatni a sort. Bármilyen kis, jelentéktelen eseményeknek is tűnhetnek ezek, mégis nagy ígéretek fűzött hozzá Isten.

2. A növekedést Isten adja

„...magot vet a földbe, azután alszik és felkel, éjjel és nappal; a mag pedig sarjad és nő, az ember maga nem is tudja, hogy miként/nem is törődik vele”. A növekedés Isten munkája, láthatatlanul történik, nekünk nem is kell erről tudnunk. Még botorabb volna, ha azt gondolnánk, hogy elő tudjuk segíteni bizonyos folyamatok bekövetkezését (ahogyan a kisgyermek véli, hogy a bimbóból kifejtheti a később jelentkező szép rózsát). A vetőmagnak saját törvénye van: mindegyik vetőmagnak más-más növekedési időre van szüksége. A búzának néhány hónapra, a magról ültetett fáknak több hónapra, sőt, sokszor több évre. Csak mi gondoljuk úgy, hogy a magvetésünknek azonnal termést kell hoznia. Ha pedig ez nem történik meg, akkor azonnal feladjuk a reményt. Isten sokszor úgy adja a növekedést, hogy csak később, akár nemzedékek múltán látjuk a végeredményt, magát a termést.

Isten Igéjének is időre van szüksége, sokszor évekre, évtizedekre... Éppen itt kezdődik nálunk a hit iskolája, amikor hinnünk kell abban, hogy Isten csodálatosan munkálkodik e világban, még akkor is, ha mi azt emberi szemmel nem látjuk. Isten adja a növekedést, és nem mi. Ő határozza meg az időket és az órákat, és nem mi (Dán 2,21). A gyors sikereket hajszoló, egyre gyorsulóbb időnkben, türelmetlenkedő világunkban idegen csengésű ez az üzenet. Mert Istenünk nem csak megteheti azt, amit ő jónak lát, hanem akkor is teszi, amikor ő azt jónak látja.

„Magától terem a föld” – vagyis Isten szándékának engedelmeskedve és a tőle elrendelt időben, minden emberi kényszertől és okoskodástól függetlenül. Tudnunk kell, hogy a növekedés feltartóztathatatlan, mert Isten – velünk, vagy nélkülünk – végbeviszi örök tervét. Ezért ez a „magától” az Isten Igéje iránti nagyobb bizalomra ösztönöz minket. Arra hív a példázat, hogy merjük belevenni Istent a számításainkba, számoljunk Szentléleknek erejével. Mindez nem jelenthet valami semmittevést, vagy tunyaságot, hanem csak azt: „hiszek Szentlélekben”

3. Az aratás ideje

Ez a magatartás nem lesz „automatikusan” a mienk. Természetünkönél fogva hajlamosak vagyunk a türelmetlenkedésre. Ezért is értjük, miért nevezi az Újszövetség a „türelmet” a „Lélek gyümölcseinek” (Gal 5,22: *makrothymia*). Ez a gyümölcs érni és növekedni fog bennünk, ha munkánk mértékül nem a gazdasági eredményességet és a statisztikai sikert állítjuk, hanem Isten már előttünk megkezdett munkájához igazítjuk azt.

„Amikor pedig a termés enged, azonnal nekiereszti a sarlót, mert elérkezett az aratás ideje.” Bármennyire is szemet gyönyörködtető egy szépen ringó búzatábla, a vetés végső célja a termés beérése és az aratás. Az aratás a végső beteljesedés, a bibliai szóhasználatban a végítélet, a „*erizis*”, a nagy szétválasztás ideje, amikor megmutatkozik, mi végre volt a magvetés (vö. Jel 14,18kk.). Már ez jelzi, hogy mi itt a földi világunkban nem láthatunk mindent előre. De azt tudjuk, hogy Isten a jó termést betakarítja csűrébe, az ocsút, a pelyvát pedig megégeti. Aki tudja, hogy egyszer meg kell állania Isten színe előtt, az már most készül a vele való találkozásra, a nagy aratás idejére.